

УДК: 336.663

**ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ
ПІДПРИЄМСТВА**

кандидат економічних наук, Корбутяк А. Г., Цікал А. С.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Україна, Чернівці

Визначено етапи та принципи управління оборотними активами підприємства. Проаналізовано сутність та особливості стратегій фінансування оборотних активів: ідеальної, агресивної, консервативної та компромісної. Визначено основні завдання стратегії та тактики управління оборотними активами. Обґрунтовано оптимальну стратегію фінансування оборотних активів підприємства за критеріями максимізації фінансової стійкості та мінімізації середньозваженої вартості капіталу на прикладі ТДВ «Чернівецький хімічний завод». В результаті аналізу визначено, що для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за різними критеріями оптимальними є різні стратегії фінансування оборотних активів (компромісна та ідеальна).

Ключові слова: оборотні активи, стратегія фінансування, постійна частина, змінна частина, фінансова стійкість, середньозважена вартість капіталу.

*кандидат экономических наук, Корбутяк А. Г., Цикал А. С.
Особенности управления оборотными активами предприятия /
Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича,
Украина, Черновцы*

Определены этапы и принципы управления оборотными активами предприятия. Проанализированы сущность и особенности стратегий финансирования оборотных активов:

идеальной, агрессивной, консервативной и компромиссной. Определены основные задачи стратегии и тактики управления оборотными активами. Обоснованно оптимальную стратегию финансирования оборотных активов предприятия по критериям максимизации финансовой устойчивости и минимизации средневзвешенной стоимости капитала на примере ОДО «Черновицкий химический завод». В результате анализа установлено, что для ОДО «Черновицкий химический завод» по различным критериям оптимальными являются различные стратегии финансирования оборотных активов (компромиссная и идеальная).

Ключевые слова: оборотные активы, стратегия финансирования, постоянная часть, переменная часть, финансовая устойчивость, средневзвешенная стоимость капитала.

PhD in Economic, Korbutyak A. G., Tsikal A. S. Features of management of circulating assets of the enterprise / Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych, Ukraine, Chernivtsi

The stages and principles of management of circulating assets of the enterprise are determined. The gist and characteristics of the strategies of financing current assets: perfect, aggressive, conservative and compromise are analyzed. The main tasks of the strategy and tactics of management of circulating assets are determined. Optimal strategy of financing circulating assets of the enterprise according to the criteria of maximizing the financial stability and minimization the weighted average cost of capital on the example of ALC "Chernivtsi chemical plant" is proved. The analysis determined that for ALC "Chernivtsi chemical plant" according to various criteria for an optimum are various strategies of financing circulating assets (perfect and compromise).

Key words: circulating assets, financing strategy, fixed part, variable part, financial stability, weighted average cost of capital.

Вступ. Актуальність питань оптимізації процесу управління оборотними активами підприємства визначається його основними завданнями. Ефективне управління оборотними активами підприємства дозволяє визначити оптимальний обсяг та структуру оборотних активів, мінімізувати витрати на фінансування та підтримку певного їх обсягу, забезпечити ліквідність та платоспроможність підприємства. Проблемі управління оборотними активами присвячено праці багатьох вчених, серед яких Єйбоженко О. [1], Серік Є. [2], Швець Ю. [3], Кулакова С. [4], Омельченко Л. [5] та багато інших.

Виклад основного матеріалу. Система управління оборотними активами представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні необхідного обсягу і складу оборотних активів, раціоналізації й оптимізації структури джерел їх фінансування [1, с. 231].

Управління оборотними активами підприємства здійснюється за такими етапами: аналіз оборотних активів підприємства у попередньому періоді; вибір політики формування оборотних активів підприємства; оптимізація обсягу оборотних активів; оптимізація співвідношення постійної і змінної частин оборотних активів; забезпечення необхідної ліквідності оборотних активів; забезпечення необхідної рентабельності оборотних активів; вибір форм і джерел фінансування оборотних активів [2, с. 71].

До функцій управління оборотними активами варто віднести наступні [3, 128]:

– контрольна – реалізація цієї функції пов'язана зі створенням системи постійного контролю за обсягами оборотних активів і, в результаті, за станом ліквідності та платоспроможності підприємства.

– стабілізуюча – в процесі реалізації цієї функції повинен забезпечуватися достатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, що є досить важливим для стабільного його функціонування та подальшого розвитку;

– аналітична – реалізація цієї функції забезпечує проведення постійного аналізу стану оборотних активів та всіх їх складових, порівняння обсягів оборотних активів з поточними зобов'язаннями, дослідження їх динаміки, здійснення аналізу факторів, які впливають на стан оборотних активів.

Стратегія і тактика управління оборотними засобами повинні забезпечити вирішення двох важливих завдань [4]:

- 1) забезпечення платоспроможності;
- 2) забезпечення прийнятної обсягу, структури і рентабельності активів.

Стратегії фінансування оборотних активів залежать від покладених у їх основу принципів фінансування змінної частини. При цьому постійна частина оборотних активів визначається на рівні мінімальної потреби в оборотних активах у досліджуваному періоді. Змінна частина – різницею між фактичною і мінімальною потребою в оборотних активах. Як правило, це запаси сировини та матеріалів. У теорії фінансового менеджменту виділяють чотири стратегії фінансування оборотних активів: ідеальну, агресивну, консервативну, компромісну [5, с. 180]. Характеристика даних стратегій наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика стратегій фінансування оборотних активів

Стратегія фінансування поточних активів	Сутність
Ідеальна	Довгострокові пасиви встановлюються на рівні необоротних активів, а оборотні активи – на рівні поточних пасивів
Агресивна	Довгострокові пасиви є джерелом покриття необоротних активів та постійної частини оборотних активів; змінна частина оборотних активів у повному обсязі покривається поточними зобов'язаннями
Консервативна	Фінансування всіх активів за рахунок довгострокових пасивів
Компромісна	Необоротні активи, постійна частина оборотних активів і приблизно половина змінної частини оборотних активів покриваються довгостроковими пасивами

Тож важливою складовою управління оборотних активів є вибір стратегії їх фінансування. Стратегія фінансування оборотних активів підприємства значно впливає на його фінансову стійкість. У табл. 2 наведено стратегії фінансування оборотних активів та їх вплив на фінансову стійкість на прикладі ТДВ “Чернівецький хімічний завод”. Критерієм фінансової стійкості обрано показник фінансової незалежності, що визначається діленням власного капіталу на загальну суму капіталу підприємства. Також для кожної стратегії розраховано чистий оборотний капітал, що дорівнює різниці між оборотними активами та поточними зобов'язаннями. Оскільки на підприємстві відсутні довгострокові зобов'язання, до довгострокових пасивів належить тільки власний капітал.

Таблиця 2

Вплив стратегії фінансування оборотних активів на фінансову стійкість на прикладі ТДВ «Чернівецький хімічний завод» у 2015 році, тис. грн.

Стратегія фінансування оборотних активів	Ідеальна	Агресивна	Консервативна	Компромісна
Необоротні активи	8934	8934	8934	8934
Постійна частина оборотних активів	15326	15326	15326	15326
Змінна частина оборотних активів	4332	4332	4332	4332
Власний капітал	8934	24260	28592	26426
Поточні зобов'язання	19658	4332	-	2166
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,312	0,848	1	0,924
Чистий оборотний капітал	0	15326	19658	17492

Отже, найвищий рівень фінансової стійкості забезпечує консервативна стратегія. Але у господарській діяльності підприємств практично не буває такої ситуації, щоб були повністю відсутні поточні зобов'язання. Тому найбільш оптимальною з позицій забезпечення фінансової стійкості може стати компромісна стратегія фінансування оборотних активів. Що ж до чистого оборотного капіталу, то чим більший його розмір, тим менший ризик втрати ліквідності. Найбільший розмір чистого оборотного капіталу за консервативної та компромісної стратегій, що і забезпечують найкращий рівень ліквідності підприємства.

При виборі стратегії фінансування оборотних активів важливо враховувати критерій мінімізації вартості капіталу. Середньозважена вартість капіталу визначається як сума добутків вартості відповідної складової капіталу на її частку. Розрахунок вартості капіталу за різних стратегій фінансування оборотних активів наведено у табл. 3.

Таблиця 3

**Середньозважена вартість капіталу за різних стратегій
фінансування оборотних активів на прикладі ТДВ «Чернівецький
хімічний завод» у 2015 році**

Стратегія фінансування оборотних активів	Ідеальна	Агресивна	Консервативна	Компромісна
Частка власного капіталу	0,312	0,848	1	0,924
Вартість власного капіталу, %	2,4	2,4	2,4	2,4
Частка поточних зобов'язань	0,688	0,152	0	0,076
Вартість поточних зобов'язань, %	0,1	0,1	0,1	0,1
Середньозважена вартість капіталу, %	0,8	2,1	2,4	2,2

Отже, мінімальну вартість капіталу для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» забезпечує ідеальна стратегія фінансування оборотних активів. Проте ідеальна стратегія рідко використовується через те, що вона є достатньо ризикованою з позицій ліквідності. Тож оптимальною для підприємства з позицій двох критеріїв можна вважати компромісну стратегію яка, хоч і має вищу середньозважену вартість, ніж ідеальна і агресивна, та вважається менш ризикованою, оскільки дає можливість підтримувати ліквідність балансу підприємства на відповідному рівні та забезпечує середній рівень рентабельності та оборотності оборотних активів

Висновки. Ефективне управління оборотними активами відіграє важливу роль в забезпеченні платоспроможності та конкурентоспроможності підприємства. Важливим аспектом управління оборотними активами є вибір стратегії їх фінансування. Проведений аналіз засвідчив, що для ТДВ «Чернівецький хімічний завод» за критерієм максимізації фінансової стійкості оптимальною є компромісна стратегія, а за критерієм мінімізації фінансової стійкості – ідеальна. Проте ідеальна стратегія характеризується значним рівнем

ризик, тому в реальному житті підприємствами практично не застосовується. Тож оптимальною для досліджуваного підприємства можна вважати компромісну стратегію.

Література:

1. Єйбоженко О. Система управління оборотними активами підприємства / О. Єйбоженко // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2013. – №5. – С. 230-239.
2. Серік Ю.В. Управління оборотними активами підприємства / Є.В. Серік // Економіка і управління. – 2013. – №4. – С. 69-75.
3. Швець Ю.О. Управління оборотними активами підприємств / Ю.О. Швець, А.В. Скворцова // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2015. – №13. – С. 127-130.
4. Кулакова С.Ю. Методологічні аспекти управління оборотними засобами підприємства [Електронний ресурс] / С.Ю. Кулакова, Д.М. Лозовський // Ефективна економіка. – 2013. – №11. – Режим доступу до журн.: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
5. Омельченко Л.С. Аналіз стратегій управління оборотними активами промислових підприємств / Л.С. Омельченко, І.В. Піскульова // Економіка: реалії часу. – 2015. – №3. – С. 178-183.

References:

1. Yeibozhenko O. Systema upravlinnia oborotnyu aktyvamy pidpryiemstva / O. Yeibozhenko // Molodizhnyi naukovyi visnyk UABS NBU. – 2013. – №5. – S. 230-239.
2. Sierik Yu.V. Upravlinnia oborotnyu aktyvamy pidpryiemstva / Ye.V. Sierik // Ekonomika i upravlinnia. – 2013. – №4. – S. 69-75.
3. Shvets Yu.O. Upravlinnia oborotnyu aktyvamy pidpryiemstv / Yu.O. Shvets, A.V. Skvortsova // Naukovyi visnyk mizhnarodnoho

humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment. – 2015. – №13. – S. 127-130.

4. Kulakova S.Yu. Metodolohichni aspekty upravlinnia oborotnymy zasobamy pidpriemstva [Elektronnyi resurs] / S.Yu. Kulakova, D.M. Lozovskyi // Efektyvna ekonomika. – 2013. – №11. – Rezhym dostupu do zhurn.: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

Omelchenko L.S. Analiz stratehii upravlinnia oborotnymy aktyvamy promyslovykh pidpriemstv / L.S. Omelchenko, I.V. Piskulova // Ekonomika: realii chasu. – 2015. – №3. – S. 178-183.